

МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАУКОВИЙ ВІСНИК
ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Збірник наукових праць

№ 2 (12) 2016

The thematic focus of the publication: the results of scientific, experimental and theoretical studies on the educational, psychological, philosophical, historical, philological, political, sociological, economic, law, technical, medical sciences, social communications and information technology.

Editorial Board:

- Ryzhikov Vadim (Chief Editor) – Doctor of Pedagogic Sciences, Professor (Ukraine)
Brenski Wieslaw – Dr, Dr.h.c., Professor of the ICA (Poland)
Holiczenko Aleksander – Dr, Dr.h.c., Professor of the ICA (Poland)
Golota Janusz – Doctor Habilis, Professor (Poland)
Dobryanskiy Igor – Doctor of Pedagogic Sciences, Professor, Dr.h.c. Honored
Worker of Education of Ukraine
Dudziak Arkadiusz – Doctor Habilis, Professor (Poland)
Initsky Andrei – Doctor of Medical Sciences, Professor (RF)
Oleksiuk Adam – Doctor of Economic Sciences, Assistant Professor (Poland)
Proshchaev Kirill – Doctor of Medical Sciences, Professor (RF)
Sklovski Igor – Doctor of Philosophical Sciences, Professor (Ukraine)
Slonievskiy Vasyi (Responsible Editor) – Doctor of Philosophy (Ukraine)
Chernukha Nadezhda – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ukraine)

Address for correspondence:

Research Center for Innovative Technologies
PO Box 4/22, Kirovograd-6, 25006, Ukraine

Contact phone numbers:

0038 050 731-22-85; 0038 093 564-81-61;
The website: <http://tmail.com.ua>
E-mail: innov_tehn@ukr.net

Responsibility for reliability of information to be bared by the authors.

The editorial office and board do not always share the view and thoughts expressed in the articles published.

Reprints and translations are allowed on the written consent with the editorial office and the author.

Responsibility for the advertisement contents to be bared by the advertiser.

Recommended for publication by the Scientific Council of the Research Center for Innovative Technologies
(Protocol No. 28/10, October 28, 2016).

Printed in KP "Printing"
st. Shevchenko, 54, Kirovograd, 25006, Ukraine.

© Research Center for Innovative Technologies, 2016

ЗМІСТ

Від головного редактора..... 8

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

- Аксьонова В.І., Скловська О.І.** Український досвід в процесі соціально-культурного осмислення статусу сучасного суспільства..... 9
Захарова А.С. Лінгвокультурологічний аспект створення іншомовного середовища на уроках іноземної мови засобами інтерактивних технологій... 16
Кордонська А.В., Асмоловська Т.В., Папуша К.Ф., Савицька Г.М. Використання тренінгових технологій у сучасному навчальному-виховному процесу..... 23
Московчук Л.М. Перспективні напрями розвитку артистичних умінь у молодших школярів на уроках музичного мистецтва..... 29
Мурзак Н.Т. Імідж сучасного педагога..... 35
Осипова Ю.В. Забезпечення наступності школа-коледж й перспективність наступності навчання в умовах впровадження нових державних стандартів для створення конкурентоспроможного випускника..... 40
Просолович С.М. Теорія та практика правового виховання в Миколаївському муніципальному академічному коледжі..... 46
Слоневський В.В. Управлінські ролі керівника в психофізіологічних технологіях управління навчальним закладом..... 50

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

- Бурматов І.В., Скловський І.З.** Зміни соціокультурного простору та духовний розвиток молоді..... 63

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

- Бурлетова І.І.** Нові підходи до формування творчої особистості майбутнього педагога до інноваційної діяльності..... 68
Красва О.А. Модель допрофільно-компетентного випускника загальноосвітнього навчального закладу I-II ступенів..... 75

ІНОЗЕМНА ФІЛОЛОГІЯ

- Корнєва С.Є.** Структурна репрезентація концепту MENTALITY в англійській мові..... 82

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

- Гордейчук Н.І.** Елементи інноваційних технологій на заняттях української літератури..... 89
Єременко О.Р., Козлова М.О. Поетичний доробок Миколи Руденка: інтертекстуальний аспект..... 95

**МОДЕЛЬ ДОПРОФІЛЬНО-КОМПЕТЕНТНОГО ВИПУСКНИКА
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І-ІІ СТУПЕНІВ**

Красва О.А.

Анотація: В статті запропоновано визначення моделі компетентного випускника загальноосвітнього навчального закладу, яка складається з психологічних складових. У визначенні концептуальних засад моделі, наголос зроблено не лише на провідних ідеях, що лежать у підґрунті узагальнення компетентностей, вкрай необхідних сучасному випускнику, а й вказано основні напрямки психолого-педагогічної роботи, що сприятимуть формуванню та розвитку допрофільно-компетентної особистості.

Ключові слова: модель випускника, компетентність, допрофільна компетентність.

Аннотация: В статье предложено определение модели компетентного выпускника общеобразовательной школы, которая состоит из психологических составляющих. В определении концептуальных основ модели, упор сделан не только на ведущих идеях, лежащих в основе выделения компетентностей так необходимых современному выпускнику, но и указаны основные направления психолого-педагогической работы, способствующие формированию и развитию допрофильно-компетентной личности.

Ключевые слова: модель выпускника, компетентность, допрофильная компетентность.

Abstract: The article offers the definition of a model of competent graduates of secondary schools. This model is described by its psychological components. In the conceptual basis the emphasis was made not only on leading statements about today's competences of graduates, but also about psychological and pedagogical practice that contributes to forming the pre-profile-competent personality.

Keywords: model of graduate, competence, pre-profile competence.

Постановка проблеми та її актуальність.

У період кризово-трансформаційних змін суспільства, пов'язаних із визначенням не лише громадянською когортою власної національної ідентичності на тлі тотальної політичної, економічної та соціальної кризи, а й стрімкими змінами в освітньому середовищі, гостро постає питання, пов'язане із набуттям та формуванням матриці компетентності випускника загальноосвітнього навчального закладу. Саме наголос на системі окремо виділених компетентностей особи, що дорослішає, сприятиме вирішенню окреслених вище кризових аспектів суспільного становлення та подоланню браку національної свідомості, разом із тим, має призвести до визначення в системі координат власної національної ідентичності.

В сучасному періоді розвитку суспільства, навчання, засноване на компетентнісних засадах, ураховуючи не лише особистісно-, а й компетентнісно-орієнтований підхід, глибоко відображатиме ті процеси модернізації, які відбуваються в українській освіті.

Отже, виходячи з вище окреслених позицій, які акцентують увагу учасників навчально-виховного процесу на розвитку здібностей, вміннях ефективно застосовувати отримані знання, ставити досяжні цілі, вдало вирішувати особистісні проблеми, успішно проектувати життєві маршрути, основним результатом освітньої діяльності стає набуття особистістю ключових життєвих компетентностей в навчальному середовищі, що в свою чергу доводить актуальність обраної до розгляду проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У визначенні проблеми компетентнісних засад розвитку та навчання особистості, пропонуємо звернутися до словникового узагальнення - "компетентність" (походить від латинського слова "*competo*" – досягаю; відповідаю, підхожу): *по-перше*, як право на здійснення певних вчинків, проведення певної діяльності, як законно прийнята здатність авторитетної особи здійснювати певні акти чи дії в певних умовах, інакше кажучи,

повноваження особи; *по-друге*, як сукупні знання та досвід у певній галузі пізнання і практики, характеристика володіння знаннями, які дозволяють висловлювати авторитетну думку про що-небудь, обізнаність, авторитетність.

Зважаючи на визначення Радою Європи п'яти груп ключових компетентностей, яким надається особливе значення при формуванні в учнів в процесі навчально-виховної діяльності, а саме: соціальних, полікультурних, інформаційних, творчих, саморозвитку та самоосвіти, ми, в результаті практичного узагальнення досвіду роботи, аналізу та систематизації уявлень педагогічного колективу Бердянської загальноосвітньої школи I-II ступенів №13, виокремлюємо та наголошуємо на доповненні матриці допрофільною компетентністю як складовою моделі ефективного та успішного випускника.

Отже, *допрофільна компетентність* уособлює здатність особистості учня дев'ятого класу вирішувати проблему, пов'язану з вибором подальшого *навчального* (ліцей, технікум, коледж тощо) або *профільного шляху* (вибір профілю навчання в загальноосвітньому навчальному закладі I-III ступенів).

Компонентами допрофільної компетентності можуть виступати: адекватне мотиваційне прагнення досягнення успіху; уявлення особистості про власну "Я-концепцію", а саме, уявлення про себе, адекватність рівня домагань та самооцінки, складові "самості" (самосвідомість, самостійність, самолюбство, самовпевненість, саморозвиток, самореалізація, самоактуалізація тощо); уявлення особистості про світ професій (особливості вибору професії, вимоги, можливі перепони та шляхи їх подолання, джерела отримання інформації про навчальні послуги, ринок праці, вакансії); оволодіння методами професійного самовизначення за допомогою запропонованих навчальним закладом та державою елективних курсів, психологічних тренінгів, профорієнтаційних вправ, ігор (рольових, ділових, професійних), різноманітних передпрофесійних спроб.

На противагу моделі компетентного випускника середньої школи за Є.М. Павлютенковим [2], в основі якої лежить системно утворюючий фактор, такий як самовизначення, оскільки саме воно є провідним новоутворенням

ранньої юності, так би мовити, стрижнем психосоціального розвитку, запропоновані нами компоненти моделі будуть дещо відрізнятися, оскільки спрямовані на формування компетентностей підлітків дев'ятого класу, а в подальшому випускників школи I-II ступенів. Процес закріплення попередньо здобутих компетенцій розгортається на етапі, коли самовизначення відносно своєї соціальної та особистісної позиції, має певні психологічні утруднення, які обумовлюються перебігом кризи ідентичності підліткового віку [1].

При розробці моделі випускника, ми спиралися на визначення компетентності в якості специфічної здатності, необхідної для ефективного виконання конкретної дії у певній галузі, яка включає вузькоспеціальні знання, уміння, способи мислення, а також відповідальність особистості за свої дії.

Отже, **метою статті** є розгляд компетентнісних складових моделі випускника загальноосвітнього навчального закладу I-II ступенів.

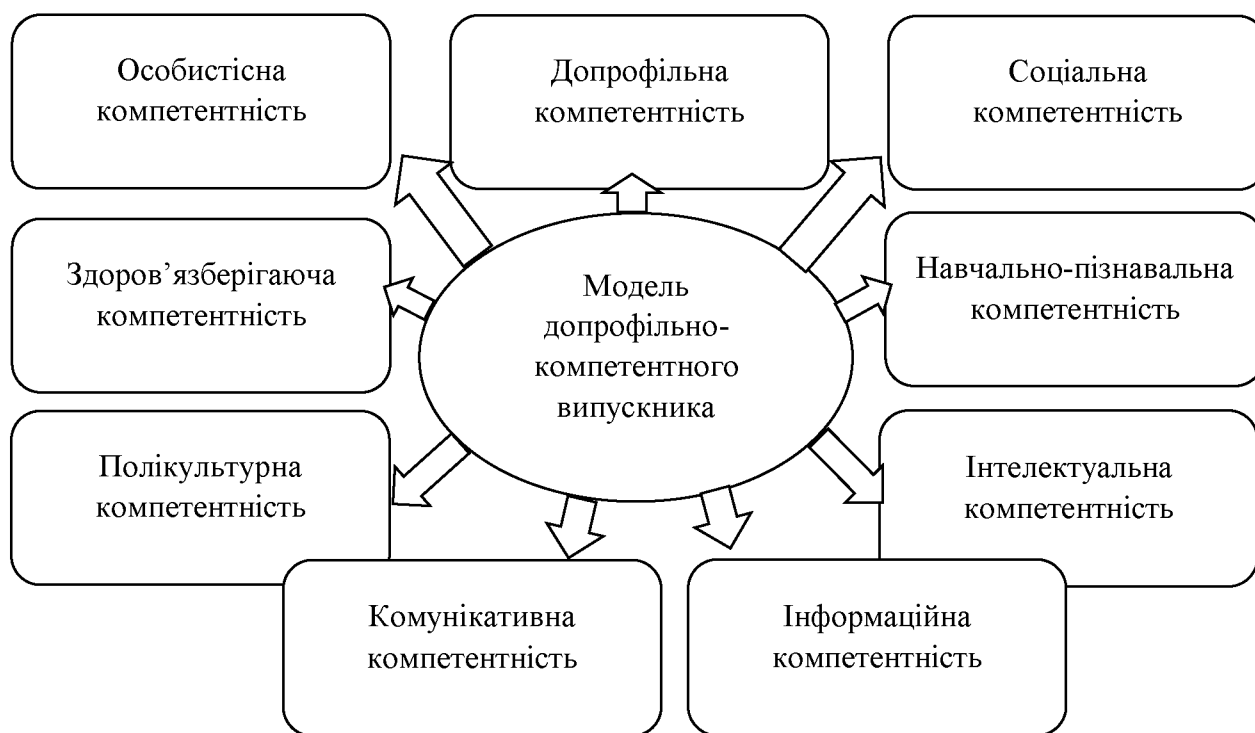
Викладення основного матеріалу.

Враховуючи практичне узагальненням, наведена нами модель випускника, ґрунтується на виокремлених практичним шляхом провідних ідеях та складається зі наявності сформованої суми компетентностей, а саме: *особистісної, соціальної, навчально-пізнавальної, інтелектуальної, полікультурної, здоров'язберігаючої комунікативної, інформаційної та допрофільної*, оскільки мова йде саме про сучасного випускника загальноосвітнього навчального закладу I-II ступенів (дивись рисунок 1 «Схематичне зображення моделі випускника»). Цілком ймовірна заміна допрофільної компетентності у складових моделі випускника навчального закладу I-III ступенів на профільну.

Провідною ідеєю, щодо формування особистісної компетентності, виявляється: по-перше, ідея унікальності особистості в її різноманітних психологічних проявах, за умови її актуалізації в системі гуманістичних відносин у співвідношенні з інтересами та потребами інших людей; по-друге,

стимулювання творчого та гнучкого ставлення до навколишнього середовища, людей та самого себе.

Рисунок 1 «Схематичне зображення моделі випускника»

Особистісна (ми можемо її ще назвати **психологічна**) **компетентність** включає в себе: усвідомлення свого "Я"; духовні аспекти особистості; мотивацію досягнення життєвого успіху; адекватну самооцінку; творче мислення.

Основними напрямками роботи стосовно досягнення учнями особистісної компетентності можуть виступати: проведення комплексної діагностики психофізіологічних, соціальних, моральних особливостей учнів; ознайомлення їх зі способами самопізнання, самодіагностики; проведення тренінгів з розвитку креативних характеристик мислення, самовизначення та саморефлексії; створення ситуацій вибору в різноманітних сферах життєдіяльності з наступним аналізом; ознайомлення з життям та діяльністю видатних успішних людей; проведення заходів, які сприятимуть позитивним результатам творчої діяльності (фестивалі, тематичні вечори, виставки, олімпіади тощо).

Провідною ідеєю до розвитку *здоров'язберігаючої складової* моделі є ідея створення оптимальних умов збереження та підвищення працездатності учасників НВП, наголос на позитивній ролі фізкультури та спорту у зміцненні власного здоров'я; профілактика психологічних, психічних та фізичних захворювань.

Отже, *здоров'язберігаюча компетентність* охоплює: дотримання здорового способу життя; дбайливе ставлення не лише до власного здоров'я, а й до здоров'я оточуючих суб'єктів.

Серед основних напрямків роботи, пропонуються: позиціонування здорового способу життя, виховання дбайливого ставлення до власного здоров'я, формування психологічних умінь вирішувати конфлікти без нервової перевтоми, формування спроможності знімати зайве напруження (володіння навичками психологічної релаксації тощо).

Ідея необхідності перетворення знань в моральну цінність, формування та розвиток взаємовідносин учня зі школою, що сприятиме його самовираженню та самоствердженню, виявляється провідною до *навчально-пізнавальної компетентності*, яка включає в себе: наявність високого рівня мотивації навчально-пізнавальної діяльності; розвиток та сформованість навчально-пізнавальних інтересів; розвиток здібностей до самопізнання; використання різних методів пізнання та самопізнання.

Основними запропонованими напрямками роботи можуть виступати: формування високого рівня мотивації навчально-пізнавальної діяльності учнів; формування в учнів культу знань, умінь, навичок, досвіду успішної пізнавальної діяльності, поваги до результатів розумової праці; проведення навчально-пізнавальних заходів: олімпіад з базових дисциплін, конкурсів знавців, ерудитів тощо; формування в учнів уміння працювати самостійно.

Наступна компетентність базується на провідних ідеях, пов'язаних із формуванням наукового стилю мислення, як важливого компоненту самоосвіти та врахування вивчення особливостей когнітивної сфери особистості (уваги, пам'яті, мислення, уяви тощо).

Інтелектуальна компетентність, за практичним узагальненням охоплює: достатній оптимальний розвиток когнітивних процесів (пам'яті, уваги, мислення); гнучкість та оригінальність мислення; висока здатність до мисленнєвих операцій – аналізу, синтезу тощо.

Серед основних стратегій у роботі з формування означеної компетентності можемо виокремити: проведення пізнавальних розвивальних ігор; залучення учнів до виконання творчих завдань; участь в інтелектуальних заходах.

Комунікативна компетентність, за нашою думкою, відображає: вміння вести діалог, дискусію; дотримання мовного етикету; планування висловлювань; грамотне оволодіння комп'ютерною технікою.

Провідною ідеєю до її становлення є: ідея реалізації як індивідуальних, так і групових інтересів в сфері спілкування; стимулювання вивчення правил мовного етикету; позитивного впливу на розвиток особистості через оволодіння основами комп'ютерних технологій.

Серед основних напрямків роботи виділяємо: розвиток комунікативних властивостей; вивчення правил мовного етикету; оволодіння основами комп'ютерних технологій.

Провідною ідеєю до розвитку наступної **полікультурної компетентності** учня являється ідея гармонії особистості зі Всесвітом і людством; ідея рівності та співпраці людей різних культур.

Означена компетентність включає в себе: формування поваги до традицій, звичаїв, історії Батьківщини; прийняття, розуміння та толерантне ставлення до культур та традицій інших народів; формування загальнолюдських цінностей.

Збереження національної унікальності; підтримка почуття національної гордості та гідності, акцентування співвідношення місця та ролі українського народу в розвитку світової культури; адекватне розуміння природи націоналізму, шовінізму, расизму; вміння висловлювання свого ставлення до людей, до себе як до громадян суспільства; формування розуміння сімейних

традицій, історії України як органічної частини людського досвіду; проведення тематичних вечорів, міжнародних фестивалів, заочних подорожей країнами світу; проведення зустрічей з успішними людьми різних національностей; заохочення до здійснення проектної пошукової роботи – все це може виступати основними напрямками роботи педагогічного колективу.

Здійснюючи опис розробленої моделі, не можливо не торкнутися розгляду *інформаційної компетентності*, в основі якої знаходяться не лише вміння орієнтуватися в світі інформації, аналізувати її та систематизувати, а й вміння здобувати інформацію з різних джерел, підходити критично до її розгляду; високий пошуковий інтерес.

Провідною ідеєю до формування та розвитку інформаційної компетентності є: оволодіння культурою інформаційної взаємодії з навколишнім середовищем; створення ефективних матеріально-технічних умов для пошуку та здобуття інформації з різних джерел, критичного її переосмислення, стимулювання пошукового інтересу.

Напрями педагогічної діяльності будуть стосуватися: створення атмосфери пізнавального комфорту; формування в учнів стимулів до саморозвитку та вміння працювати самостійно, з використанням одержаної інформації; використовувати українську художню літературу, енциклопедії тощо при підготовці до уроків; співпраця з бібліотеками.

Про *соціально компетентного* випускника можемо впевнено говорити у разі наявності у нього здатності до співробітництва, вміння успішної адаптації в соціумі, вміння розв'язувати проблеми в різних життєвих ситуаціях; наявності навичок толерантності та гордості за свій навчальний заклад.

Провідною ідеєю до розвитку вище зазначеної компетентності є: реалізація індивідуальних та групових інтересів; розвиток суспільно-позитивних мотивів діяльності; попередження антисоціальних явищ.

Основні напрямки роботи будуть пов'язані зі: створенням та розв'язанням проблемних ситуацій; стимулюванням щодо виконання громадських доручень з подальшим їх обговоренням та підведенням підсумків

роботи; проведенням виховних заходів патріотичного змісту; проведенням інноваційних уроків за тематикою з громадянської освіти; підтримкою педколективом в учнів ініціатив та підтримкою учнями ініціатив педагогів; розвитком учнівського самоврядування; зменшення впливу педагогів на процес самоорганізації учнів з метою посилення їх активності.

І наостанок, пропонуємо перейти до розгляду допрофільної компетентності, як однієї з найважливіших, якою повинен оволодіти випускник загальноосвітньої школи I-II ступенів, оскільки саме це надає не аби яку можливість вчителю побачити здібності учня й допомогти спрямувати їх в необхідне русло, аби він знайшов себе в житті, мав професію, так би мовити “для душі та серця”.

Отже, *допрофільна компетентність* включає в себе: уявлення про світ професій; знання стосовно особливих вимог до різноманітності професійних виборів; шляхи отримання інформації на ринку праці про світ професій; оволодіння методами професійного самовизначення.

Провідною ідеєю щодо становлення та розвитку допрофільної компетентності є: формування мотиваційного рівня щодо усвідомлення необхідності вибирати майбутній професійний шлях та створювати професійну кар’єру (психологічне підкріплення мотивації досягнення успіху); формування знань про різноманітний світ професій.

Напрямки в роботі, які ми можемо рекомендувати: психолого-педагогічна діяльність з метою підвищення мотивації досягнення успіху, вивчення психологічних особливостей “Я-образу”, ознайомлення з видами та типами професій, зустрічі з представниками різноманітних професійних об’єднань; співпраця з навчальними установами; проведення екскурсій до інших навчальних закладів, на підприємства міста тощо.

Висновки. Отже, в результаті наведення нами складових моделей, ми намагалися охопити якомога більше психологічних аспектів, які безпосередньо впливають на становлення та формування матриці допрофільно-компетентного випускника загальноосвітнього навчального

закладу I-II ступенів. Ураховуючи спектр вище вказаних компетентностей, наголошуємо, що окреслена модель не може претендувати на вичерпність та всеохопленість, оскільки має практичне застосування саме для випускника школи I-II ступенів, який має, за допомогою актуалізації власної допрофільної компетентності, визначитися з подальшим навчальним шляхом, зайняти активну позицію в громадській діяльності як зріла та здібна до подальшого розвитку (поза школою) особистість. Наявність у випускника вищезазначених компетентностей, має сприяти самовизначенню в подальшому житті, здобуттю вмінь повною мірою зреалізувати себе, свої індивідуальні здібності, творчий потенціал, виконати власне покликання.

Список використаної літератури.

1. Проблема кризи ідентичності в період нормативної кризи підліткового віку / О. А. Краєва // Педагогічний процес: теорія і практика. - 2016. - Вип. 1. - С. 46-50.
2. Павлютенков Є.М. Модель компетентного випускника школи / Є. М. Павлютенков // Управління школою. – 2005, – № 28. – С. 4 – 12.